

Мединський С.В.

Компетенції фахівців фізичного виховання та спорту у Сполучених Штатах Америки крізь призму системи умінь

*Мединський Сергій Володимирович, кандидат фізико-математичних наук, доцент
Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича, м. Чернівці, Україна*

Анотація. У статті розглянуто основні професійні компетенції фахівців фізичного виховання і спорту у США у взаємозв'язку з їхніми основними академічними спеціалізаціями, як інтегровану професійно особистісну характеристику, яка забезпечує ефективний рівень професійної діяльності та відображає: рівень сформованості професійно значущих якостей особистості; результат загальноосвітньої, професійної та спеціальної підготовки, що визначаються сукупністю мотиваційних та ціннісних установок, необхідним обсягом знань та вмінь, рівнем професійної майстерності та досвідом діяльності у вибраній галузі. Професійні компетенції фахівця галузі фізичного виховання та спорту подано структурно у вигляді системи умінь, що їх відображає.

Ключові слова. Компетенції, уміння, фахівець, фізичне виховання, спорт, США

Вступ. Освіта завжди була особливою функцією суспільства і держави, спрямованою на формування й розвиток соціально значущих якостей кожної людини як члена суспільства і громадянина держави. Через освіту, як найбільш масовий соціальний інститут, здійснюється вплив на формування свідомості суспільства, регулюються процеси свідомого саморозвитку громадян.

Освіта Сполучених Штатів Америки викликає значний інтерес не лише у дослідників і фахівців галузі освіти України, а й у молоді всіх країн світу: великий економічний та науково-технічний потенціал США є наслідком вираженої демократичної системи надання освіти американським громадянам, залучення до науково-дослідницької та педагогічної діяльності провідних фахівців з усього світу, значних і постійно зростаючих витрат на підготовку та перепідготовку кадрів у своїй країні, використання найсучасніших технологій, техніки та обладнання. Освіта у США є пріоритетним напрямком соціального розвитку країни.

Аналіз останніх публікацій та досліджень. Як соціально-культурне явище освіта є атрибутом людства, невід'ємним його супутником у поступальному русі еволюційного розвитку. Освіта спрямовує життя суспільства, перетворюючи його із суспільства сьогодні на суспільство завтра; формує нове мислення, нове бачення сенсу життя. Вища школа створює такий осередок освіти, науки та культури у суспільстві, де не тільки відбувається передача знань, вмінь та навичок молодому поколінню, формується світогляд, поведінка, але й закладається власне доля кожного випускника та майбутнього суспільства [4, с. 5-6].

Освіта, а вища освіта особливо, користуються у США шаленою популярністю. Вона розглядається американською молоддю як необхідна умова для здійснення успішної кар'єри та досягнення добробуту [2, с. 13].

Професійна діяльність фахівця з фізичної культури та спорту, як зазначають Ю.І. Сазанов та Р.А. Айдемиров, спрямована на вивчення і вдосконалення (аж до максимально можливого для даного індивіда) фізичних, психічних і функціональних можливостей людини, принципів активного і здорового способу життя, на їх практичну реалізацію засобами фізичної культури і спорту, на формування особистості та її залучення до загальнолюдських цінностей, цінностей фізичної культури та спорту [3, с. 21].

Компетентісно орієнтована стратегія професійної підготовки майбутніх фахівців фізичного виховання і спорту у США передбачає, що навчальний план забезпечує професійно орієнтовану базу змісту вищої фізкультурної освіти, який враховує вимоги з боку держави, суспільства та професіонального співтовариства фахівців фізичного виховання та спорту.

Професійну компетентність фахівця галузі фізичного виховання і спорту розглядаємо як інтегровану професійно особистісну характеристику, яка забезпечує ефективний рівень професійної діяльності та відображає: рівень сформованості професійно значущих якостей особистості; результат загальноосвітньої, професійної та спеціальної підготовки, що визначаються сукупністю мотиваційних та ціннісних установок, необхідним обсягом знань та вмінь, рівнем професійної майстерності та досвідом діяльності у вибраній галузі. Професійні компетенції фахівця галузі фізичного виховання та спорту можна структурно подати у вигляді окремих компетенцій.

С.О. Сисоєва визначає наступні універсальні компетенції, що є найбільш важливими та на формування яких спрямовується підготовка фахівців у вищих навчальних закладах:

- 1) соціально особистісні компетенції,
- 2) інструментальні компетенції,
- 3) загальнонаукові компетенції,
- 4) професійнодіяльнісні компетенції [4, с. 263-265].

Мета цієї статті – охарактеризувати компетенції фахівців фізичного виховання та спорту США через систему умінь, що їх відображають.

Виклад основного матеріалу. Попередньо нами було визначено основні академічні спеціалізації професійної підготовки фахівців фізичного виховання і спорту у США [1, с. 247-248]. При вивченні навчальних планів підготовки фахівців ми об'єднали академічні спеціалізації у напрямки професійної підготовки наступним чином:

- 1) педагогічний
 - Фізичне виховання, Педагогічна освіта (BA K-12 Physical Education Teacher Education),
 - Адаптивне фізичне виховання (BA Adapted Physical Education);
- 2) тренерсько-інструкторський
 - Фахівець з фітнесу (Fitness Specialist),
 - Психологія спорту і лідерства (Sport Psychology and Leadership);

- 3) оздоровчо-реабілітаційний
 - Атлетичні тренування (Athletic Training),
 - Наука про рух (Exercise Science), також прикладні вправи і спортивні науки (Applied Exercise and Sport Sciences),
 - Продукти та харчування (Foods & Nutrition),
 - Введення у рухову терапію (Pre-Physical Therapy);
- 4) управлінсько-рекреаційний
 - Спортивне адміністрування/менеджмент (Sport Administration/ Management),
 - Адміністрування відпочинку (Recreation Administration),
 - Зміцнення здоров'я (Health Promotion), Рекреаційна терапія (Recreational Therapy).

Охарактеризуємо кожну з них:

– Фізичне виховання, Педагогічна освіта (Physical Education, Teacher Education, або PETE) спеціалізація була створена для того, щоб готувати професійних вчителів, інструкторів, викладачів і дослідників у сфері фізичної культур. Вчителі фізичного виховання працюють у школі (від початкової до вищої) та доводять до учнів інформацію про важливість рухової діяльності та здорового харчування. Вони проводять заняття використовуючи різні методики із аеробіки, а також навчають учнів основ різних видів спорту.

– Академічна спеціалізація «Адаптивне фізичне виховання» (Adapted Physical Education Teacher Education) – це фізичне виховання, що було модифіковане таким чином, щоб воно було прийнятним для людини із вадами здоров'я. Фахівці адаптованого фізичного виховання займаються такими питаннями як лікування вроджених дефектів, хвороб, травм та хронічних дегенеративних відхилень через застосування знань, принципів та процедур терапевтичних тренувань та адаптованого фізичного виховання. Метою адаптованого фізичного виховання є покращення якості життя людей за допомогою збільшення чи підтримки м'язової сили, гнучкості, серцево-судинної витривалості, функціональної незалежності та міжособистісних взаємин.

– Фахівці з фітнесу (Fitness Specialist) можуть займати різноманітні посади, пов'язані із забезпеченням здорового способу життя та фітнесу. Здебільшого спеціаліст з фітнесу займається розробкою програм, спрямованих на боротьбу із серцево-судинними, дихальними, метаболічними та м'язо-скелетними проблемами. Навчальні програми цієї спеціалізації готують професіоналів, що мають навички щодо оцінки стану здоров'я людей та факторів ризику, проведення оцінювання фітнесу (фізичного функціонального стану організму), розробки тренувальних програм та мотивації людей щодо відмови від шкідливих звичок та підтримки здорового способу життя.

– Фахівці з академічної спеціалізації «Психологія спорту та лідерства» (Sport Psychology and Leadership) поєднують надбання як психології, так і кінезіології. Ця спеціалізація вивчає взаємозв'язок психологічних факторів та спортивних результатів і спортивної форми, а також яким чином тренувальна діяльність та заняття спортом впливають на психологічний стан та спортивний результат. Окрім викладання та формування у інших психологічних умінь та навичок, що покращують результати спортсменів, прикладна пси-

хологія спорту може включати також безпосередню роботу зі спортсменами, тренерами, а також батьками стосовно таких питань як травми, реабілітація, побутова команди, розвиток кар'єри, тощо.

– Академічна спеціалізація «Атлетичні тренування» (англ. athletic training) – це одна із допоміжних професій немедичної спеціальності. Це сертифікований професіонал зі сфери охорони здоров'я, який провадить свою діяльність у галузі спортивної медицини. Назва «Атлетичні тренування» є некоректною. Насправді поле діяльності фахівців даної академічної спеціалізації пов'язане з наданням оздоровчо-реабілітаційних послуг, а не тренування спортсменів, чи фітнес заняття. Історично ця професія була заснована для надання медичних послуг спортсменам. У інших країнах і в Україні більш коректною була назва «фізіотерапія, спортивна терапія».

– Академічна спеціалізація «тренувальні вправи» (англ. exercise science) є одним із найпопулярніших у вищих навчальних закладах США. Це зумовлено тим, що його навчальні плани являють собою симбіоз медичних та спортивних дисциплін, що, у свою чергу, дає можливість для здобуття не лише професії спеціаліста із тренувальних вправ, а й одну із допоміжних професій немедичної спеціалізації, наприклад фізкультурної терапії. Завданням цієї академічної спеціалізації є підготовка професіоналів, які будуть здатними передавати зміст фізкультурних освітніх програм, які пропагують самоспрямований, відповідальний, фізично-активний спосіб життя.

– Академічна спеціалізація «Продукти та харчування» (Foods and Nutrition), або «Наука про харчування» (Food science), або «Дієтологія» (Dietics) акредитовані Акредитаційною Радою з питань освіти про харчування та дієтології (Accreditation Council for Education in Nutrition and Dietetics) Академії Харчування і Дієтології (Academy of Nutrition and Dietetics). представляє собою комплексну підготовку з основних принципів вживання їжі та харчових потребах кожної людини. Дана академічна спеціалізація зосереджена навколо вивчення наук про харчування; медичне лікування за рахунок харчування; харчування суспільства; виробництво їжі та управління послугами, пов'язаними із їжею; хімію; фізіологію.

– Розглядаючи академічну спеціалізацію «Введення у рухову терапію» (Pre-Physical Therapy), констатуємо що це одна з академічних дисциплін на багатьох факультетах кінезіології, яка забезпечує студентів базовими знаннями, уміннями та навичками, що дозволяють їм обирати з-поміж багатьох магістерських програм у сфері охорони здоров'я. Важливо зрозуміти, що фізіотерапія є так званою випускною магістерською програмою і тому першим кроком, як уже зазначалося, повинно бути навчання за ОКР «Бакалавр» перед-фізіотерапія.

– Спортивне адміністрування/менеджмент (Sport Administration/Management), менеджмент та управління у спорті є прикладною галуззю знань, яка ґрунтується на поєднанні особливостей спорту загалом та його окремих видів із теорією менеджменту і принципів управління. Основним завданням спортивного адміністрування/менеджменту є розвиток у студентів умінь та навичок, необхідних для організації, управ-

ління та вдосконалення спортивних програм на корпоративному, установчому, професійному та аматорському рівнях.

– Розглядаючи напрям підготовки «Адміністрування відпочинку» (Recreation Administration) варто зазначити, що на тему рекреації у навчальних програмах вищих навчальних закладів Сполучених Штатів Америки існує надзвичайно багато варіацій, які, однак, мають спільне ядро «рекреаційних наук», а відрізняються здебільшого лише другочерговою спеціалізацією (minor). Дисципліни, які вивчають студенти за цією спеціальністю стимулюють розуміння та застосування концептів з організації та управління рекреаційними програмами за різноманітних обставин, включаючи розробки розважальних пригодницьких програм, спеціальних подій, спортивних змагань.

– Академічна спеціалізація «Зміцнення здоров'я» (Health Promotion) спрямована на оволодіння студен-

тами інформацією щодо забезпечення хорошого рівня здоров'я людей та попередження хвороб, а також передачі їм теорії та методики розробки, впровадження та оцінки програм із покращення стану здоров'я. Завданням навчальної програми «Зміцнення здоров'я» є забезпечити студентів інформацією щодо забезпечення хорошого рівня здоров'я людей та попередження хвороб, а також передачі їм теорії та методики розробки, впровадження та оцінки програм із покращення стану здоров'я.

Базуючись на вище означених академічних спеціалізація та узагальнюючи основні виробничі функції фахівців фізичного виховання та спорту у США, сукупність обов'язків, що вони виконують відповідно до займаних посад, ми можемо пов'язати основні компетенції фахівців з певними системами умінь, що їх відображають, що представлено у таблиці 1.

Таблиця 1. Компетенція фахівців фізичного виховання і спорту у США та система вмінь, що їх відображає

Компетенція	Зміст умінь
Соціально особистісні компетенції	З'ясувати причинно-наслідкові зв'язки в історичних подіях, аналізувати, узагальнювати, історичний матеріал в певній системі, порівнювати, історичні факти на основі здобутих із різних джерел знань. Оцінювати події та діяльність людей в історичному процесі з позицій загальнолюдських цінностей. Розглядати суспільні явища в конкретних історичних умовах їх розвитку. Заглиблюватись в сутність явищ і процесів реального світу, свідомо використовувати знання у пізнавальній, практичній, виробничій та організаційно-виховній діяльності. Креативність, здатність до системного мислення, адаптивність і комунікабельність. Формувати і чітко розуміти свої громадянські права, свободи і обов'язки, відстоювати принципи громадянського суспільства і правової держави. Толерантність, полікультурна грамотність. Вміти застосовувати норми чинного законодавства для захисту своїх прав. Виявляти високу культуру спілкування. Створювати власний імідж, удосконалювати його складові. Усно та письмово чітко висловлювати свої думки та переконання. Доводити інформацію до виконавців, вміти переконувати їх, аргументувати, вести результативні ділові бесіди та зацікавлювати їх у вирішенні проблем. Добирати та використовувати психолого-педагогічні технології у професійній та інших сферах діяльності.
Інструментальні компетенції	Здатність до писемної та усної комунікації держаною та національною мовами. Знання інших мов. Володіння сучасними методами та інтерактивними технологіями навчання, спрямованими на розвиток особистості, підготовки до життя і праці в умовах інноваційних тенденцій розвитку суспільства. Вміти використовувати інформаційні технології у професійній діяльності. Підтримувати гармонійну соціальну мережу ділових та особистісних контактів як передумову психічного здоров'я та ділового успіху. Залежно від ситуації обирати найбільш відповідні інформаційні засоби та канали комунікації. Навички роботи з технічними засобами, комп'ютером, сучасними інформаційними технологіями, використання програмних засобів і Інтернет-ресурсів, створювати бази даних. Навички організації виробничого процесу та керування навчально-пізнавальною та розвиваючо-оздоровлюючою діяльністю, використання здоров'язберігаючих технологій.
Загальнонаукові компетенції	Базові знання в галузі фундаментальних природничих, гуманітарних та соціально-економічних наук, необхідних для реалізації професійної діяльності. Базові знання фундаментальних розділів педагогіки, психології, в обсязі, необхідному для ефективної взаємодії з робочою аудиторією, методологічні знання.
Професійно-діяльнісні компетенції	Вирішувати практичні професійні завдання в сучасних умовах і відповідних соціально-політичних відносин. Логічно і послідовно давати стислу інформацію з питань професійного спілкування. Професійно добирати відповідні терміни за фахом для грамотного оформлення ділових паперів. Вміти приймати відповідні рішення та вибирати стратегію діяльності з урахуванням загальнолюдських цінностей та суспільних, виробничих, особистих інтересів. Нести відповідальність за якість виконаної роботи. Застосовувати етичні та правові норми, які регулюють відносини людини і суспільства, оточуючого середовища у професійній діяльності. Підвищувати фаховий і культурний рівень, фізичний стан, покращувати психологічний клімат і трудову активність у колективі. Створювати належні культурно-побутові умови праці. Володіти базовими знаннями щодо безпеки життя, гігієнічних правил та нормативів для забезпечення оптимальних умов праці та відпочинку людини.

Висновки. Типовими видами діяльності фахівця фізичного виховання і спорту в США є педагогічна, спортивно-масова, тренерсько-інструкторська, оздоровчо-реабілітаційна, консультативна, організаційна, управлінсько-рекреаційна робота. Вони здійснюють свою діяльність у дошкільних, середніх навчально-виховних закладах, вищих навчальних закладах, установах та організаціях фізкультурно-спортивної спря-

мованості та спортивних клубах, медичних закладах, парках, громадських агенціях, неприбуткових організаціях, консультативних центрах.

Навчання в університетах забезпечує опанування (досягнення) випускниками системи умінь і набуття відповідних компетенцій, які дозволять вирішувати типові задачі діяльності під час професійної діяльності та здійснення певних виробничих функцій.

ЛІТЕРАТУРА (REFERENCES TRANSLATED AND TRANSLITERATED)

1. Мединський С.В. Академічна спеціалізація як основна характеристика підготовки фахівців фізичного виховання і спорту у коледжах США / С.В. Мединський // Проблеми сучасної педагогічної освіти. Сер.: Педагогіка і психологія. – 36. статей: – Ялта: РВВ КГУ, 2013. – Вип. 39. – Ч. 3. – С. 243–249.

Medynskyy S.V. Akademichna spetsializatsiya yak osnovna kharakterystyka pidhotovky fakhivtsiv fizychnoho vykhovannya i sportu u koledzhakh SSHA [Academic specialization as the main characteristic of training specialists in physical education and sport in the USA colleges] / S.V. Medynskyy // Problemy suchasnoyi pedahohichnoyi osvity. Ser.: Pedahohika i psykholohiya. – Zb. statey: – Yalta: RVVKHU, 2013. – Vyp. 39. – CH. 3. – S. 243–249.

2. Романовський О.О. Вища освіта на зламі тисячоліть: Книга 1. Ефективна підприємницька освіта як фундамент економічного розвитку демократичного суспільства / Олександр Романовський. – К.: Деміур, 2000. – 256 с.

Romanovskyy O.O. Vyshcha osvita na zlami tysyacholit: Knyha 1. Efektyvna pidpryyemnytska osvita yak fundament ekonomichnoho rozvytku demokratychnoho suspilstva [Higher education at the turn of the millennium: Book 1 Effective entrepreneurial

education as the foundation of economic development of a democratic society] / Oleksandr Romanovskyy. – K.: Demieur, 2000. – 256 s.

3. Сазанов Ю.И. Основные направления решения проблемы профессиональной подготовки преподавателя физической культуры / Ю.И. Сазанов, Р.А. Айдемиров // Екатеринбургский филиал Уральского государственного университета физической культуры. – Екатеринбург, 2011. – № 2. – С. 21–25.

Sazanov Yu.I. Osnovnye napravlenyya reshenyya problemy professyonalnoy podhotovky prepodavatelya fizycheskoy kultury [The main directions of solving the problem of training physical education teacher] / Yu.I. Sazanov, R.A. Aydemirov // Ekaterynburhskyy fylal Uralskoho hosudarstvennoho unyversyteta fizycheskoy kultury. – Ekaterynburh, 2011. – № 2. – S. 21–25.

4. Сисоева С.О., Батченко Н.Г. Вища освіта України: реалії сучасного світу / С.О. Сисоева, Н.Г. Батченко. – К.: ВД ЕКМО, 2011. – 368 с.

Sysoyeva S.O., Batchenko N.H. Vyshcha osvita Ukrayiny: realiyi suchasnoho svitu [Higher Education in Ukraine: realities of the modern world] / S.O. Sysoyeva, N.H. Batchenko. – K.: VD EKMO, 2011. – 368 s.

Medynskyy S.V. Competencies of specialists of physical education and sports in the United States America through the prism of system skills

Abstract. The basic professional competence of specialists in physical education and sport in the United States represented in conjunction with their main academic specializations in article. Professional competence is integrated personal characteristics, which provides an effective level of professional activity. It reflects the level of development of professionally significant qualities of the individual; result of secondary, vocational and specialized training, defined a set of attitudes and motivation, with the necessary knowledge and skills level of professional skill and experience in the chosen field. Professional competence of specialist physical education and sport presented as a system of structurally skills that they reflect.

Keywords: *Competencies, skills, specialist, physical education, sports, USA*

Медынский С.В. Компетенции специалистов физического воспитания и спорта в Соединенных Штатах Америки сквозь призму системы учений

Аннотация. В статье рассмотрены основные профессиональные компетенции специалистов физического воспитания и спорта в США во взаимосвязи с их основными академическими специализациями, как интегрированную профессионально личностную характеристику, которая обеспечивает эффективный уровень профессиональной деятельности и отражает: уровень сформированности профессионально значимых качеств личности; результат общеобразовательной, профессиональной и специальной подготовки, определяются совокупностью мотивационных и ценностных установок, необходимым объемом знаний и умений, уровнем профессионального мастерства и опытом деятельности в выбранной отрасли. Профессиональные компетенции специалиста области физического воспитания и спорта структурно поданы в виде системы умений, которые отражает.

Ключевые слова: *Компетенции, умения, специалист, физическое воспитание, спорт, США*